

M.M.Qo'ziboyeva

Andijon davlat tibbiyot instituti

TALABALARNING MUSTAQIL ISHLARINING O`QUV JARAYONIDA TUTGAN O`RNI

Annotatsiya. Maqolada oliy ta'limda mustaqil ishlarni samarali tashkil qilinishiga qo'yiladigan pedagogik talablar haqida fikr yuritiladi. Mustaqil ish uchun topshiriqlar mazmuni bugungi kun talablari asosida tanlanishi va bajarilishi bo'yicha tahlillar berilgan.

Kalit so'zlar: muammoni shakllantirish, bilimlarni o'zlashtirish, rejalashtirish, tashkiliy shakl va usullari, natijalarni kuzatish tizimi

M.M.Кузибаева

*Андижанский государственный
медицинский институт*

РОЛЬ САМОСТОЯТЕЛЬНЫХ РАБОТ СТУДЕНТОВ В УЧЕБНОМ ПРОЦЕССЕ

Аннотация. В статье говорится о педагогических требованиях к эффективной организации самостоятельных работ в высшем учебном заведении. В нём анализировано содержание заданий, и их выбор по требованиям времени.

Ключевые слова: формирование проблемы, усвоение знаний, планирование, организационная форма и методы, система наблюдений за результатами

M.M.Kuzibayeva

Andijan State Medical Institute

THE ROLE OF STUDENTS' INDEPENDENT WORK IN THE EDUCATIONAL PROCESS

Annotation. The article deals with the pedagogical requirements for the effective organization of independent work in a higher educational institution. It

analyzes the content of tasks, and their choice according to the requirements of the time.

Keywords: problem formation, knowledge assimilation, planning, organizational form and methods, results monitoring system

Oliy ta'limning asosiy vazifasi o'z-o'zini rivojlantirish, o'z-o'zini tarbiyalash va innovatsiyalarga qodir bo'lgan mutaxassisning ijodiy shaxsini shakllantirishdir. Bu muammoni faqat o'qituvchidan talabaga tayyor shaklda o'tkazish orqali hal qilish qiyin. Talabani passiv bilim iste'molchisidan muammoni shakllantirish, uni yechish yo'llarini tahlil qilish, optimal natijani topish va uning to'g'riligini isbotlay oladigan faol bilim yaratuvchiga o'tkazish zarur. Hozirgi oliy ta'lim islohoti o'qitish paradigmasidan ta'lim paradigmasiga o'tish bilan uzviy bog'liqdir. Shu munosabat bilan shuni e'tirof etish kerakki, talaba mustaqil ishi (TMI) nafaqat o'quv jarayonining muhim shakli, balki uning asosiga aylanishi kerak.

Bu bilimlarni o'zlashtirishning faol usullariga yo'naltirishni, talabalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishni, shaxsning ehtiyojlari va imkoniyatlarini inobatga olgan holda innovatsion ta'limdan individuallashtirilgan ta'limga o'tishni nazarda tutadi.

Talabalarning mustaqil ishi rolini kuchaytirish oliy ta'lim muassasasidagi o'quv jarayonini tashkil etishni tubdan qayta ko'rib chiqishni anglatadi, u bilim olish qobiliyatini rivojlantiradigan, talabaning o'zini o'zi rivojlantirish, ijodiy qo'llash qobiliyatini shakllantiradigan tarzda qurilishi kerak.

Shu bilan birga, mustaqil ish, uni rejalashtirish, tashkiliy shakl va usullari, natijalarni kuzatish tizimi oliy ta'lim amaliyotidagi eng zaif nuqtalardan biri va pedagogik nazariyaning, ayniqsa, zamonaviy o'quv-uslubiy ta'limga nisbatan kam o'rganilgan muammolaridan biridir. Talabalarning mustaqil ishlarini rejalashtirish va tashkil etishga bag'ishlangan tadqiqotlarda (L.G.Vyatkin,

M.G.Garunov, B.P.Esipov, V.A.Kozakov, I.Ya.Lerner, M.I.Maxmutov, N.A.Polovnikova, P.I.Pidkasisty va boshqalar) umumiy didaktik, psixologik, tashkiliy va faoliyati, bu faoliyatning uslubiy, mantiqiy va boshqa jihatlari ko‘rib chiqiladi, o‘rganilayotgan muammoning ko‘p jihatlari, ayniqsa, an’anaviy didaktik rejada ochib beriladi. Shu bilan birga, talabalarning mustaqil ishlari auditoriyadan tashqari bilish faoliyatini motivatsion, protsessual, texnologik ta‘minlash masalalari alohida e‘tiborni talab qiladi. Bu esa ta‘limdagi talabalarning individual qiziqishlari, qobiliyatlari va moyilliklarini hisobga oladigan yaxlit pedagogik tizim hisoblanadi

Avvalo, talabalarning mustaqil ishi nima ekanligini aniq belgilash kerak. Umuman olganda, bu kelajakdagi mutaxassisning tafakkurini tarbiyalash bilan bog‘liq har qanday faoliyat. Talabaniq mustaqil fikrlash, kognitiv faolligi yuzaga kelishi uchun sharoit yaratadigan har qanday mashg‘ulot turi mustaqil ish bilan bog‘liq. Keng ma'noda mustaqil ish talabalarning sinfda ham, undan tashqarida ham, o‘qituvchi bilan aloqada bo‘lgan va u yo‘qligidagi barcha mustaqil faoliyatining yig‘indisi sifatida tushunilishi kerak.¹

Mustaqil ish quyidagi hollarda amalga oshiriladi:

1. To‘g‘ridan-to‘g‘ri auditoriya mashg‘ulotlari jarayonida - ma‘ruza, amaliy va seminar mashg‘ulotlarida, laboratoriya ishlarini bajarishda.

2. O‘qituvchi bilan jadvaldan tashqari aloqada - ta‘lim masalalari bo‘yicha maslahatlashuvlarda, ijodiy aloqalar jarayonida, qarzlarni bartaraf etishda, individual topshiriqlarni bajarishda va hokazo.

3. Kutubxonada, uyda, yotoqxonada, kafedrada talaba o‘quv va ijodiy vazifalarni bajarayotganda.

Shunday qilib, talabalarning mustaqil ishi auditoriyada ham, undan tashqarida ham bo‘lishi mumkin. Shunga qaramay, talabalarning mustaqil ishi masalalarini ko‘rib chiqishda ular asosan auditoriyadan tashqari ishlarni

¹ Qo‘ziyoyeva M.M. Talabalar mustaqil ishlarini tashkil etishning pedagogik xususiyatlari. Экономика и социум. Электронно-периодическое издание № 5 (96) – 2022. 176.

anglatadi. Shuni ta'kidlash kerakki, sinfda ishlash jarayonida bilimlarni faol egallash uchun, hech bo'lmaganda, o'quv materialini tushunish va eng maqbul tarzda uni ijodiy idrok etish kerak. Haqiqatda, ayniqsa, kichik kurslarda o'rganilayotgan materialni tushunish elementlari bilan yodlash tendentsiyasi kuchli. Kafedralar va o'qituvchilar ko'pincha o'z fanlarini taqdim etishda mantiqiy tamoyilning rolini oshirib yuborishadi va uni talabalar tomonidan idrok etish muammosiga e'tibor bermaydilar. Ichki va fanlararo aloqalar sust yoritilgan, uzluksiz o'quv dasturlari mavjudligiga qaramay fanlar ketma-ketligi juda past. Bu, ayniqsa, fundamental tayyorgarlikni ta'minlaydigan fanlar uchun xavflidir.

Zamonaviy jamiyatda zamonaviy o'qituvchining vazifalari keskin o'zgarib bormoqda. O'qituvchi passiv obyektlar emas, balki ta'lim jarayonining subyektlari bo'lgan talabalarning kognitiv, o'zgartiruvchi faoliyatining tashkilotchisiga aylanadi. Har qanday yangi mutaxassis o'z profilida fundamental bilim, kasbiy ko'nikmalarga, yangi muammolarni hal qilish uchun ijodiy va tadqiqot faoliyati tajribasiga, ijtimoiy va baholash faoliyati tajribasiga ega bo'lishi kerak.

Binobarin, shaxsning muvaffaqiyati va umuman, butun jamiyatning ijobiy rivojlanishi taklif etilayotgan oliy ta'lim sifatiga bevosita bog'liq. Ta'lim muvaffaqiyatining ko'rsatkichlaridan biri talabalarning mustaqilligi bo'lib, bu talabaning ta'lim qiyinchiliklarini bartaraf etish jarayonida mustaqil fikr yuritishi va harakat qilishi uchun zarurdir. Shuning uchun talabalarning mustaqil ishlarini to'g'ri tashkil etish muvaffaqiyatli kelajak insonning asosiy omillaridan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ziyodullayeva G. O'quvchilarni faollashtirish, mustaqil ishlarni tashkil etish orqali bilim samaradorligini oshirish yo'llari. Science and education, (2020). 1(2), 475 -479.

2. Qo‘ziboyeva M.M. Talabalar mustaqil ishlarini tashkil etishning pedagogik xususiyatlari. Экономика и социум. Электронно-периодическое издание № 5 (96) – 2022. 174-178.